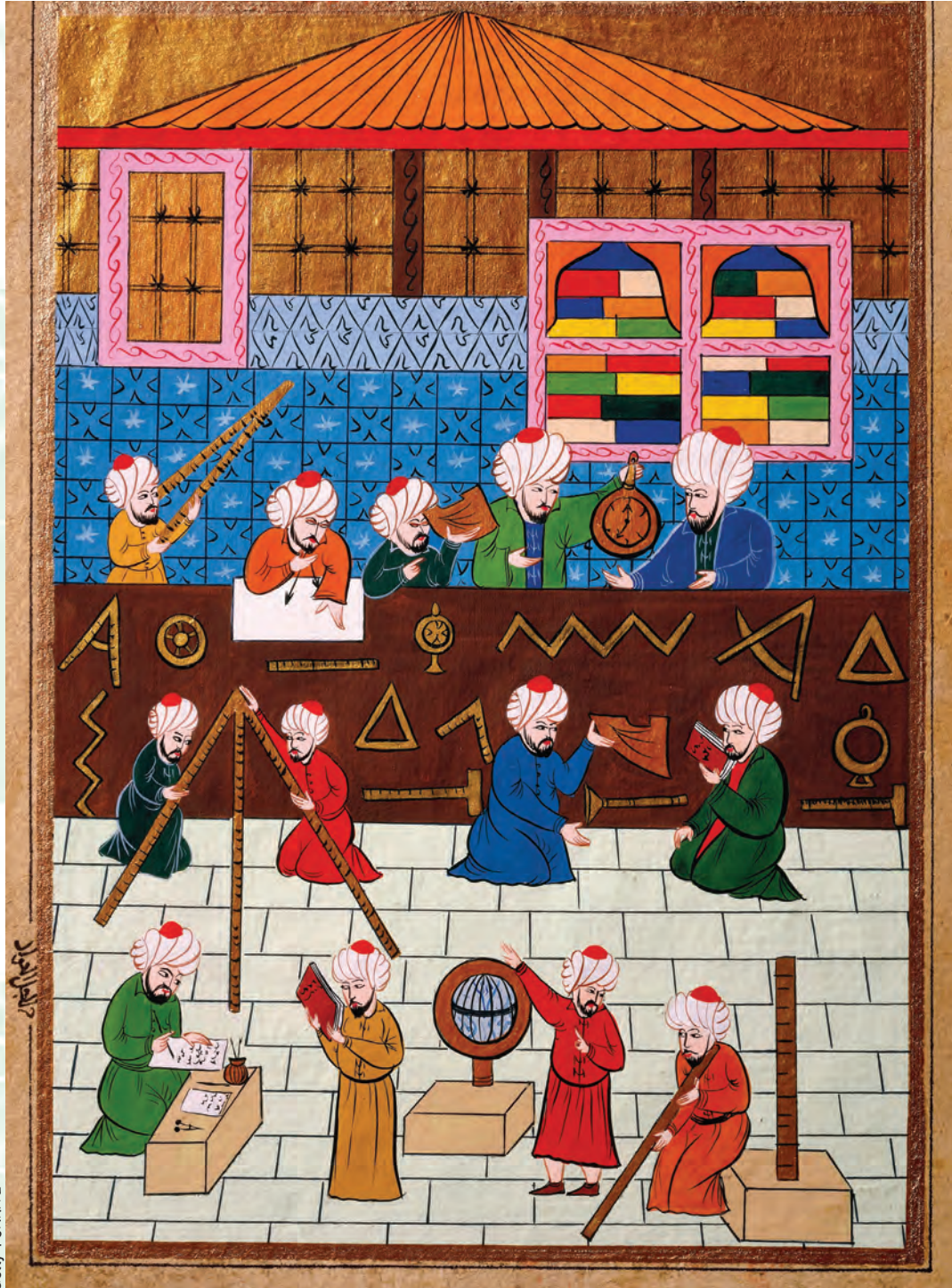

Binlerce Yıllık Bir Sanat Minyatür

Minyatür günümüzden binlerce yıl öncesinde yapılmaya başlanmış bir resim sanatı. Hem Doğu hem de Batı toplumlarında yer edinmiş bu sanatın kendine özgü pek çok belirleyici özelliği var. Gelin bu yazımızda minyatür sanatını daha yakından tanıyalım.

Getty TÜRKİYE

16. yüzyıla ait bu Osmanlı minyatüründe gökbilimciler çalışırken görülüyor.

Ortaçağ'da elyazması kitap metinlerinde ilk harflere Latince "minimum" denilen kırmızı süslemeler yapılırdı. Bu süslemelereyse "miniare" denirdi. Minyatür sözcüğü de buradan türemiştir.

Minyatür hem Doğu hem de Batı toplumlarında rastlanan bir resim sanatı. Bilinen en eski örnekleri Antik Mısır döneminden kalma papirüs kâğıdına yapılmış eserler. Doğu'da İran, Hint, Çin ve Osmanlı, Batı'da Yunan ve Roma minyatür örneklerine rastlamak mümkün. Doğu ve Batı minyatürleri büyük benzerlik gösterse de figürlerde, kullanılan renklerde ve işlenen konularda bazı farklılıklar bulunur. Minyatürler Batı toplumlarında genellikle elyazması kitaplarda bölüm başlarında yer alan ilk harfin çevresine süsleme yapmak için kullanılıyordu.

Babür İmparatoru Şah Cihan'ın fil üstünde resmedildiği bir Hint minyatürü.

Eskiden minyatüre nakış, minyatür sanatçılarınaysa nakkaş adı verilirdi.

Minyatürde Osmanlı padişahları her zaman resimdeki diğer figürlerden daha büyük çizilirdi. Bu, padişahın makamının büyüklüğünü gösterirdi.

Fransa'da 14. yüzyıl başında yazılmış elyazması bir kitapta yer alan harfteki minyatür örneği.

Minyatür, Osmanlı İmparatorluğu döneminde sıklıkla kullanılan bir resim sanatıydı. Bu dönemde minyatürler, bilimsel, tarihi ve edebi elyazması kitapları resimlemek amacıyla yapılıyordu. Kitaplardaki metinlerin anlaşılmasını kolaylaştırıyor ve metne zenginlik katıyordu. Geçmişte yapılmış minyatürler bir sanat eseri olmanın yanı sıra o dönemdeki saray yaşamını, günlük yaşamı, örf ve adetleri, giyim ve kuşamı, eşyaları resmetmesi nedeniyle tarihi belge özelliği taşır.

17. yüzyıla ait elyazması bir kitapta yer alan bu minyatürde bilginler çalışırken görülüyor.

Getty TÜRKİYE

Osmanlı İmparatorluğu'nun 6. padişahı olan II. Murad'ın portresi. Bu minyatür eser 16. yüzyılda yapılmış.

Osmanlı döneminde minyatürlerde saray hayatı, kaleler, saraylar, limanlar, kadın ya da erkek figürlerinin yanı sıra Osmanlı padişahlarının portreleri de yer almıştır.

Minyatür sanatının kendine özgü belirleyici bazı özellikleri bulunur. Bunlardan biri eski minyatürlerin boyutlarının çok küçük olmasıdır. Bunun nedeni minyatürlerin geçmişte elyazması kitaplarda süsleme amacıyla kullanılıyor olmasıydı. Günümüzdeyse minyatür eserler daha büyük boyutlarda yapılıyor.

Minyatür eserlerin bir diğer özelliği ise perspektif kullanımının sınırlı olmasıdır. Bir minyatür eserde yakındaki ve uzaktaki figürler yaklaşık olarak aynı boyuttadır. Minyatür eserlerde boyutları aynı olan iki figür arasından kâğıdın alt kısmındaki yakında, üst kısmındakiyse uzakta sayılır. Minyatürdeki figürler birbirinin üstüne gelmeyecek şekilde sayfaya yerleştirilir. Ayrıca bir minyatürdeki figürlerin bir kısmı belirli bir açıdan çizilmiş, bir kısmıysa farklı bir açıdan çizilmiş olabilir.

Resimlerde ışık ve gölge kullanılmaması minyatürlerin bir diğer özelliğidir. Minyatürlerde genellikle canlı ve parlak renkler kullanılır.

17. yüzyılda yapılmış bu minyatürde İstanbul'daki bir pazar yeri görülüyor.

Getty TÜRKİYE

Dijitalimaj / Alamy

Matrakçı Nasuh tarafından 16. yüzyılda yapılmış bu minyatürde Diyarbakır resmedilmiş. Kenti çevreleyen duvarlar farklı bakış açılarından çizilmiş.

Çok ince ve detaylı bir çalışmayla yapılan minyatürde pek çok malzeme kullanılır. Cetvel, gönye, pergel, açıölçer, çeşitli kalınlıkta fırçalar, boyalar gibi. Geçmişte minyatürde kullanılan boyalar madeni oksitlerden, renk verici taşlardan, kök ve toprak boyalardan hazırlanırdı. Bu boyaların dayanıklı ve parlak olması için içlerine yumurta sarısı karıştırıldığı da olurdu. Günümüzdeyse minyatürde kullanılan boyalar doğal malzemelerden üretilmiyor, sentetikler.

Minyatürde çok ince ayrıntıları yapmak için tüykalem adı verilen çok ince fırçalar kullanılır.

Eskiden minyatür sanatçıları üzerine resim yapacakları kâğıtları kendileri hazırlardı. Sanatçılar hazırladıkları özel bir karışımı kâğıda sürerek kâğıdın yazı yazmaya ve boyamaya daha elverişli olmasını sağlardı. Ancak günümüzde bu kâğıtlar hazır olarak satılıyor.

Getty TÜRKİYE

13. yüzyılda yapılmış bu İran (Pers) minyatüründe Moğol İmparatoru Batu Han ve çevresindeki soylular görünüyor.

Dijitalmaj / Alamy

Osmanlı İmparatorluğu tarafından kuşatılan Belgrad'ın resmedildiği bu minyatür 16. yüzyılda yapılmış.

Getty TÜRKİYE

Nusret Çolpan tarafından yapılmış bir İstanbul minyatürü.

Minyatüre önce eskiz yapılarak başlanır. Yapılacak olan resmin konusuna göre en önemli figür belirlenir. Bu figür genellikle kâğıdın merkezine büyük boyutta çizilir. Resimdeki diğer figürlerse bu en önemli olarak belirlenen figürden daha küçük boyutta sayfaya yerleştirilir. Resimde yer alacak tüm figürler çizildikten sonra figürlerin dış hatları ince bir fırça yardımıyla uhra adı verilen kiremit rengi bir boyayla çizilir. Daha sonra tüm kâğıt zamlı üstübeç adı verilen bir malzeme ya da altın varakla kaplanır. Bu yapılacak olan boyamanın daha parlak görünmesini sağlar. Bu işlemlerin ardından resimde yer alan figürler boyanarak eser tamamlanır.

Günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde minyatür yapan sanatçılar bulunuyor.